

**Sinervän koulun toiminnallinen tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma 2020-2022**

Sisällys

1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman lainsäädäntöperusta

2 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet

2.1 Opetuksen järjestäminen

2.2 Opintosuoritusten arviointi

2.3 Elämänkatsomus, vakaumus ja mielipide

2.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

2.5 Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

2.6 Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

2.7 Vammaisuus ja terveydentila

3 Toiminta syrjintä- ja häirintätapauksissa

3.1 Syrjinnän ja häirinnän ehkäiseminen

3.2 Syrjintään ja häirintään puuttuminen

4 Suunnitelman laatimisesta

Liitteet

1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman lainsäädäntöperusta

“Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella oppilaalla on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.” (Tasa-arvokompassi. Työkalu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön perusopetuksessa. Rauhankasvatusinstituutti ry.)

Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia laatimaan toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman eli toiminnallisen **tasa-arvosuunnitelman**. Suunnitelman **tavoitteena on edistää sukupuolten tasa-arvoa kaikessa oppilaitoksen toiminnassa ja puuttua sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tapahtuvaan syrjintään**. Yhdenvertaisuuslaki taas velvoittaa oppilaitoksia laatimaan yhdenvertaisuussuunnitelman, joka voi yhdistyä tasa-arvosuunnitelman kanssa. **Yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua muilla perusteilla tapahtuvaan syrjintään**.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen koulussa tarkoittaa sitä, että kaikkia kohdellaan tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti ja estetään syrjintä kaikenlaisilla perusteilla. Lain mukaan kaikille on taattava samantyyppiset mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Opetuksen, tutkimuksen ja oppimateriaalin on tuettava tasa-arvoisuuden toteutumista. Tasa-arvon edistämiseksi otetaan huomioon lasten ikä ja kehitys ja kaikki opiskelijat kohdataan yksilöinä.

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa koulussa ei syrjitä ketään millään perusteella. **Tasa-arvolaki kieltää syrjinnän sukupuolen perusteella sekä sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän samoin kuin syrjinnän sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella**. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.) Yhdenvertaisuuden käsite laajentaa tasa-arvon käsitettä. **Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen tai ammattiyhdistystoiminnan, vamman, terveydentilan, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella**.

Tasa-arvolaki edellyttää, että tasa-arvosuunnitelma tehdään yhteistyössä henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Suunnitelmassa edellytetään alkutilanteen kartoittamista. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat:

1. selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
2. tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

3. arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää tasa-arvon toteutumiseen oppilasvalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen ja sukupuolisen häirinnän sekä sukupuolen perusteella tapahtuvan syrjinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Suunnitelma on tehtävä vuosittain tai vähintään kolmen vuoden välein.

2 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet

2.1 Opetuksen järjestäminen

Sinervän koulussa jokainen oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen tuen järjestelmät ovat koulussamme vahvat. Esimerkiksi erityisopettajat, koulunkäynninohjaajat, kouluohjaaja, terveydenhoitaja, psyykinen sairaanhoitaja, psykologi ja kuraattori ovat koulun arjessa oppilaiden tukena. Oppilailla on oikeus lain edellyttämään oppilashuoltoon.

Koulussa tarvittavat oppimateriaalit ja työvälineet ovat kaikille maksuttomia. Koulussa huolehditaan siitä, että oppilaat eivät joudu eriarvoiseen asemaan esimerkiksi oman älylaitteen tai tietokoneen puuttumisen vuoksi, eli vaikka omia älylaitteita saa opiskelussa käyttää, niiden puute ei saa hankaloittaa tai estää opiskelua ja tehtävien tekemistä.

Sinervän koulussa pidetään tärkeänä, että opiskeluympäristö on turvallinen, ja jokainen saa kasvaa koulussa turvallisesti omaksi itsekseen. Oppilaita autetaan löytämään heidän henkilökohtaiset vahvuutensa. Kiusaamiseen ja kaikenlaiseen syrjintään puututaan heti KiVa-koulun ohjelman mukaisesti. Koulussamme on alettu kevätlukukaudella 2021 järjestää joka luokalle kerran viikossa hyvovointitaidot-oppitunteja, joiden avulla vahvistetaan oppilaiden itsetuntemusta ja ryhmähenkeä.

Uudessa koulurakennuksessa on kiinnitetty huomiota mm. muunneltaviin opetustiloihin, jolloin opetusta voidaan tarvittaessa suunnitella yksilöllisemmin kullekin oppilaalle sopivalla tavalla. Uudessa rakennuksessa on otettu huomioon myös esteettömyys, mikä tukee sitä, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Uudessa koulussa on sekä sukupuolineutraaleja wc-tiloja että tyttöjen ja poikien omia wc-tiloja.

Sinervän koulu on Multian ainoa perusopetusta antava oppilaitos, ja koulussa on oppilaita luokilla 1-9. Näin ollen kunnan kaikki perusopetusikäiset opiskelevat samassa koulussa eikä kouluun ole valintamenettelyä. Koulu on yksisarjainen, joten ryhmät määräytyvät ikäluokan perusteella. Jos jokin ikäluokka on kovin pieni, ryhmiä on saatettu yhdistää lähinnä olevan ikäluokan kanssa.

Sinervän koulussa kannustetaan yhdenvertaisesti kaikkia oppilaita sekä pyritään lisäämään tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua kaikkeen toimintaan sukupuolesta riippumatta. Esimerkiksi liikuntaa ja käsitöitä opetetaan joustavissa opetusryhmissä, joissa on sekaisin tyttöjä ja poikia. Valinnaisaineissa ryhmäjaot perustuvat oppilaiden omiin valintoihin. Oppilaita autetaan löytämään omat vahvuutensa ja tekemään omat valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Jatko-opintoihin ohjattaessa puretaan eri ammatteihin liittyviä stereotyyppioita sukupuolen ja muiden ominaisuuksien näkökulmista ja järjestetään oppilaille mahdollisuuksia tutustua monenlaisiin koulutus- ja uravalintoihin.

Kaikki oppilaat saavat sukupuolesta riippumatta tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua koulun esityksiin, erityistehtäviin, urheilutapahtumiin, oppilaskunnan hallitukseen, tukioppilastoimintaan jne. Tavoitteena on näin edistää oppilaiden osallisuutta ja pystyvyyden tunnetta.

Sukupuoleen ei liitetä ennakko-oletuksia eikä ennakkoluuloja.

2.2 Opintosuoritusten arviointi

Opintosuoritusten arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille.

Opetussuunnitelman mukaisesti oppilaita ohjataan asettamaan itse tavoitteita omalle oppimiselleen ja arvioimaan niiden toteutumista. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia toisiinsa, eikä arviointi perustu oppilaan persoonaan tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arviointi on jatkuvaa, kannustavaa ja oppimista ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan erilaisilla tavoilla. Perinteisten kokeiden lisäksi käytetään esimerkiksi erilaisia kirjoitelmia, ryhmä- ja paritöitä, suullisia esityksiä, tutkielmia, keskusteluja, videoita yms. Käyttäytyminen arvioidaan aina erikseen, eikä se vaikuta oppiaineista saataviin arvosanoihin. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa siitä, miten arviointiperusteita on sovellettu oppilasta arvioitaessa. Perusopetuksen päättöarvosanat annetaan Opetushallituksen antamien ohjeiden mukaan valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein.

2.3 Elämänkatsomus, vakaumus ja mielipide

Sinervän koulussa suhtaudutaan avoimesti ja kunnioittavasti erilaisiin elämänkatsomuksiin, vakaumuksiin ja mielipiteisiin. Syrjivää käytöstä ei voi perustella vakaumuksella. Koulussa pyritään lisäämään tietoa ja ymmärrystä erilaisista arvomaailmoista avoimella keskustelulla eri oppiaineiden tunneilla ja järjestämällä erilaisia tilaisuuksia.

Kouluruokailussa otetaan huomioon erilaiset vakaumukset ja erityisruokavaliot.

2.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Sinervän koulussa suhtaudutaan avoimesti ja kunnioittavasti erilaisiin etnisiin taustoihin, kansallisuuksiin ja kieliin. Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita, ja rasistiseen puheeseen ja käytökseen puututaan välittömästi. Monikulttuurisuus nähdään positiivisena voimavarana. Koulussamme ei tällä hetkellä ole tarvetta esimerkiksi tulkkauspalveluille yms., mutta jos tilanne muuttuu, tätä kohtaa tässä suunnitelmassa tullaan täydentämään.

2.5 Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

Sinervän koulussa kunnioitetaan jokaisen oppilaan, henkilökuntaan kuuluvan ja vierailijan seksuaalista suuntautumista. Koulussa rakennetaan hyväksyvää, erilaisuutta ja moninaisuutta arvostavaa, avointa ja sallivaa ilmapiiriä. Oppitunneilla kerrotaan ja keskustellaan sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisesta moninaisuudesta osana opetusta ja opetussuunnitelmaa. Sukupuolen tai sukupuoleettomuuden ilmaisulle ja sukupuoli-identiteetin kehittymiselle annetaan tilaa ja aikaa. Koulussa on nollatoleranssi syrjivään kielenkäyttöön, eikä koulussa hyväksytä seksististä, homo- ja transfobista, rasistista tai muuta syrjivää kieltä.

2.6 Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Sinervän koulussa jokaisella oppilaalla ja henkilökunnan jäsenellä on oikeus turvalliseen arkeen ja koskemattomuuteen. Minkäänlaista seksuaalista häirintää ei hyväksytä, ei henkistä eikä fyysistä. Seksuaalinen häirintä voi olla vihjailevia eleitä tai ilmeitä, härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä, seksuaalisesti värittyneitä viestejä, videoita tms. pornoaineiston levittämistä, fyysistä koskettelua,

seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia tai seksuaalista väkivaltaa. Kaikenlaiseen epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan välittömästi.

Oppilaiden kanssa keskustellaan oikeudesta fyysiseen koskemattomuuteen. Heille tehdään selväksi, että jokainen ihminen määrittelee itse omat rajansa, kuka ja miten häntä saa koskea. Jos oppilas on joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi, tulee asia ottaa vakavasti. Koulun aikuisen velvollisuus on aina ryhtyä toimenpiteisiin, jotka määritellään tapauskohtaisesti. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi.

2.7 Vammaisuus ja terveydentila

Sinervän koulussa ketään ei syrjitä vamman tai terveydentilan perusteella. Oppilaalla ja koulun henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus itse päättää, mitä hän kertoo terveydentilastaan muille. Oppilaan asioiden tiedottamisesta sovitaan aina huoltajan kanssa. Koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan tarvittavia erityisjärjestelyjä esimerkiksi opiskeluympäristön, oppimateriaalien ja opetusvälineiden suhteen. Uudessa koulurakennuksessa on huomioitu esteettömyys.

3 Toiminta syrjintä- ja häirintätapauksissa

3.1 Syrjinnän ja häirinnän ehkäiseminen

Sinervän koulussa kiinnitetään huomioita syrjinnän ja häirinnän ennaltaehkäisemiseen. Koulussa käytetään mm. seuraavia toimenpiteitä:

- Oppilaiden kanssa keskustellaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta osana opetusta. Avataan aiheeseen liittyviä käsitteitä ja keskustellaan niihin liittyvistä merkityksistä.
- Erityistä huomiota kiinnitetään uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun ja ryhmään.
- Otetaan oppilaat mukaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön. Oppilaskunta ja tukioppilaat toimivat aktiivisesti.
- Tehdään aktiivista yhteistyötä perheiden kanssa.
- Järjestetään juhlia, tapahtumia ja projekteja, jotka tukevat yhteisöllisyyttä ja osallistumista, ja näin vahvistavat ryhmään kuulumista.
- Koulutetaan henkilökuntaa, tarjotaan erilaisia materiaaleja, ideoita ja vinkkejä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Keskustellaan aiheesta yhdessä.

- Joka luokalla pidetään kerran viikossa ns. hyvinvointitaidot-oppitunti, jonka tarkoitus on vahvistaa oppilaiden itsetuntemusta ja itseluottamusta sekä ryhmähenkeä.
- Koululla on kiusaamistapausten käsittelyyn selkeät toimintaohjeet (KiVa-koulu).

3.2 Syrjintään ja häirintään puuttuminen

Jos koulussa havaitaan syrjintää tai häirintää, siihen puututaan välittömästi. Kaikki henkilökuntaan kuuluvat ovat velvollisia puuttumaan havaitsemaansa syrjintään ja häirintään. Koulumme on mukana KiVa-koulu ohjelmassa, joka on Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Ohjelman tavoitteena on kiusaamisen ehkäiseminen, tehokas puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta.

- Ensisijaisena vastuuhenkilönä on koulun aikuinen, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana. Tilanteen mukaan asiaa voi hoitaa opettaja tai muu henkilökunnan jäsen, luokanvalvoja, KiVa-tiimin jäsen tai rehtori.
- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku. Huolehditaan siitä, että jokainen tulee kuulluksi.
- Keskustellaan ja sovitaan seuraamuksista. Sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu, jos se sopimuksesta huolimatta jatkuu.
- Ilmoitetaan asiasta huoltajalle ja vakavusasteen mukaan myös oppilashuoltohenkilöstölle, koulukuraattorille jne.
- Tehdään sovitut seuraamuksiin liittyvät toimenpiteet.
- Seurataan tilannetta, ja jos tilanne toistuu, kutsutaan keskusteluun tekijän ja uhrin huoltajat. Pohditaan yhdessä ratkaisuja tilanteeseen. Vakavissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.
- Oppilashuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen.

4 Suunnitelman laatimisesta

Tämän toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisessa on hyödynnetty Opetushallituksen julkaisemaa opasta Tasa-arvotyö on taitolaji - opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa. Apuna on käytetty myös muiden koulujen vastaavia suunnitelmia ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja sekä

Rauhankasvatusinstituutin nettisivustoa. Suunnitelman laatiminen aloitettiin teettämällä oppilailla tasa-arvokysely, jonka pohjana käytettiin Opetushallituksen oppaassa olevaa esimerkkikyselyä. Seuraava tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely teetetään paitsi oppilaille, myös henkilökunnalle.

Tasa-arvosuunnitelman päivittämisen yhteydessä on tärkeää nimetä erityinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä, johon nimetään ainakin koulun johdon, opettajien, oppilashuollon ja oppilaiden edustajia. Tavoitteena on, että tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet tehdään tutummiksi ja lisätään näistä aiheista keskustelua koulun erilaisissa arjen tilanteissa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, ettei oppilaita kohdella eriarvoisesti sukupuolen perusteella.

Tämän suunnitelman sisällöstä tiedotetaan henkilökuntaa, oppilaita ja huoltajia Wilma-viestillä. Suunnitelman sisällöstä keskustellaan oppilaiden kanssa luokanvalvojan tunnilla ja muutenkin osana opetusta. Koulun henkilökunta osallistuu koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen havainnointiin ja kehittämiseen.

Lähteet

<https://rauhankasvatus.fi/>

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Opetushallitus, 2015: Tasa-arvotyö on taitolaji. Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa.

Yhdenvertaisuuslaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

